

Muljeid muusikamessilt ehk mis juhtub, kui kultuur kohtub äri

Viljandi pärimusmuusika festivali programmijuht Tarmo Noormaa kirjutab ausalt ja ilustamata, kuidas kujundatakse andunud pillisõrmitsejast professionaalset muusikut, mis toimub suurte muusikamesside kulisside taga ning kuhu suundub pärimusmuusika 2008. aasta lõpu seisuga.

Womex on üks esinduslikemaid rahvusvahelisi maailmamuusikamesse, sel aastal toimus see oktoobrikuises Andaluusias, Sevillas.

Viis päeva kestnud messi mastaapidest annab hea ülevaate järgmine numbririda: kohal oli 1425 organisatsiooni 90 riigist, 750 plaadikompaniide ja agentuuridega seotud delegaati, 850 mänedžeri, 450 produtsenti ja 310 ajakirjanikku. Päeval räägiti ärijutte ja kohtuti muusikutega, õhtustel kontsertidel jagasid viiel laval oma talenti kuulajatega 300 muusikut 40 erinevast riigist.

Tundub, et kohalolek Womexil on väga oluline, sest kõik tegijad on ju kohal. Miks?

Raha, raha, raha!

Muusikamaailmas on isiklikud kontaktid üliolulised ja eelkõige neid Womexil sõlmimas käiaksegi. Hea on hiljem mõne bändiliikme või mänedžeriga ühendust võtta ja juttu vesta nagu vanad sõbrad. Oluline on usaldus. Kui inimeste vahel on usaldus, on võimalik küsida paremat hinda. Natuke võigas, eks? Aga see on äri ja äris on hind määrav.

Inimesed ei tule Womexile puhkama ega aega surnuks lööma. Nende jaoks on muusika(tööstus) elatusallikas. Mulle tundus see esimesel Womexil käies väga vastik – ainult raha, raha, raha! Aga mis oleks alternatiiv? Käid päeval tehases tööl, õhtul võtad pilli ja mängid natuke oma lõbuks. Kui läheb hästi, esined paar korda aastas kohalikul folkloorifestivalil. Sa võid olla superhea muusik, aga kui keegi seda ei tea, siis ei juhtu midagi. Paljud väga head muusikud on valinud teise tee, sest nad ei taha kogu seda äri ja tuuritamist, mis muusikuks olemisega kaasas käib. Nad tahavad olla kodus, õpetada, nokitseda vaikselt ja rahulikult oma pilli kallal.

Pakendamise olulisusest

Kui oled muusikutee endale siiski elukutseks valinud, pead ka vaeva nägema. Harjutamine ja pillimänguoskus on elementaarne. Põhiselt peab tegelema esinemisvõimaluste ja sponsorite otsimisega. Kui sa ei taha seda ise teha, võid otsida mänedžeri, kes teeb seda sinu eest. Mänedžer võib olla nii üksikettevõtja kui töötaja mõnes agentuuris. Mänedžer võtab ühendust plaadikompaniidega, kes salvestavad sinu muusikat ja otsib produtsendi, kes silub sinu muusika söödavaks võimalikult paljudele. Palgatakse näitejuhid, tantsijad, liikumisõpetajad, kes teevad sinu kontserdist *show* – kuhu ja kuidas astuda, mida rääkida, millal teha salto jne. Võib-olla pead bändi võtma veel ühe sufi laulja, québeci steppija, tõva kõrilaulja või Kolumbia räppari, aga see kõik on hea eesmärgi nimel! Kannatad ära, varsti saabub helge tulevik, kus saad hakata mängima muusikat, mis sulle ka päriselt meeldib...

Ettevaatust – ülebookitud bändid

Niisiis, siiani sinusse ainult investeeriti, nüüd hakkab pihta töö ehk kontserdid. Sulle organiseeritakse tuur. Normaalne tuuri kestvus ulatub kahest nädalast kolme kuuni, ent mõned bändid tuuritavad ka poole aasta kaupa. Tuur ise näeb välja nii: kontserdiajad ja kohad on eelnevalt kokku lepitud ning tavaliselt toimub kontsert iga kahe päeva tagant. Ameerikas ei tegeleta sinu majutuse ja transpordiga – antakse vaid kontserdi aeg ja koht, kohaletulek jääb esineja enda mureks. Sulle määratakse lisaks sinu enda mäenedžerile veel tuurimäenedžer, kes lepib kokku hotellid, transpordivahendid jms. Tuur hakkab end ära tasuma alles pärast teist nädalat. Inimsuhted on selleks ajaks juba väga sassis. Kontserdil peab aga kõik ilus olema ja see võib olla päris raske. Oleme ka oma Viljandi festivalil selliseid ülebookitud bände näinud ja see on kohutav! Mitte kunagi enam ei taha me selliseid, oleme endale töotanud.

Õnnesärgis sündinud Womexile

Igatahes ülimalt hea koht oma bändile reklaami teha on Womex. Saada aga korraldajale demo ning kui oled õnnesärgis sündinud, saad võimaluse messil esineda. Demosid laekub mõistagi tuhandeid ja valikuprintsiibid jäävad saladuseks. Lepime kokku, et esined messikeskuses Al-Andalusi saalis kell 14.00. Kuna sa oled õnnesärgis sündinud, satub sulle ka hea helimees, mis on Hispaanias üliharuldane. Aeg kontserdiks on hea, kõik on äritegemise hoos ja pole veel veiniklaasi kätte võtnud. Esineda on sellisele publikule aga väga raske, lisaloo tellimine ülimalt haruldane. Publik tuleb saali ning kuulajad konverteerivad kõik nähtu ja kuuldu rahasse, arutledes, kas selline asi tema festivalil müüks.

Niisiis, kuidas pääseda mõjule? Sa pead olema veenev. Ei tähenda, et on päevane aeg, sa pole korralikult reisiväsimusest puhunud, heliprooviks polnud aega ja enamik rahvast lahkub pärast esimest lugu (see on täitsa tavaline, ei tohi südamesse võtta, see on ju äri). Pead esinema täie energiaga. Tähtis on suhelda publikuga, sest publikule see meeldib (siin teed sa seda lihtsalt näitamiseks, et sa oskad suhelda, publik sulle nagunii ei vasta). Kui oled selle tuleproovi veenvalt läbi teinud, tuleb sinu ees müts maha võtta. Ülim professionaalsus! Kindlasti saad palju kontserdipakkumisi, palju õnne, muusik!

Otsitakse ehedust

Teatud määral paratamatu ärilise küünilisuse kõrval on Womexil ka häid külgi. Saad kokku vanade sõpradega, mängid pilli, kuulad head muusikat, tutvud oma iidolitega – ja seda kõike ilma mingi tagamõtteta, lihtsalt selleks, et nii on mõnus. Muusikat kuulates ja muusikutega suheldes saad teada, kuhu valdkond suundub. Mida otsitakse ja millest on kõrini.

Minu mulje tänavuselt messilt oli, et lõpuks hakkab piirideta sulatusperiood läbi saama. Järjest rohkem otsitakse ehedust ja seda mitte ainult eksootilistest piirkondadest. Au sees on pillimees, kes mängib autentset oma kultuurist pärinevat stiili maitsekalt ja musikaalselt.

Tagaostitava raske roll

Mina ise olen oma ameti tõttu messil tagaotsitav. Paljud tahavad ennast meie festivalile esinema pakkuda. Alguses kuulasin kõik viisakalt ära, võtsin materjalid vastu ja lubasin kuulata. Sel korral olin konkreetsem. Ütlesin ära kohe, kui tundus, et pakutav pole meie maitse. Olin aus, sest miks peaksid muusikud oma materjale raiskama minu peale, kui samal ajal on kindlasti keegi, kes just sellist muusikat otsib. Andrew Cronshaw oli see, kes kinnitas, et igasugusele muusikale on publikut. Alguses ei ma saanud ma sellest aru – miks peab kuulama viletsat muusikat, mis tekitab vahel isegi piinlikkust? Nüüd, tänu Womexi kogemusele, mõistan seda paremini. Maailm on nii mitmekesine ja kirju, et maitseid on tõesti igasuguseid.

Sel korral olin Womexil kolmandat aastat. Esimesel aastal suhtlesin väga palju, olin kõigest huvitatud. Kodus kuulasin kogutu üle ja pettusin täiega. 80% Womexil pakutavast muusikast pole absoluutselt meie maitse. Otsime muusikuid, kellel on tugev side traditsiooniga ning kes on oma muusika esitamisel veenvad. Väga palju kohtab traditsioonide ja stiilide segamist. Igasuguse segamise puhul tuleb aga segatavaid stiile väga põhjalikult tunda, vastasel juhul on tegemist vaid maitsetusega. Teisel aastal tegin parema kodutöö, uurisin enne välja, millised bändid ja muusikud on tulemas ning kellega oleks vaja kohtuda. See oli mõistlik lähenemine, sain palju väärt muusikat ja kontakte.

Sel aastal märkasin, et enamus messil olevaid inimesi (agentuurid, muusikud) on samad aastast aastasse. Teadsin juba täpselt, millise stendi juurde astuda ja milliste ansamblite ja muusikute plaate küsida. Nüüd on minu riivil juures umbes 15 plaati, mida kogu aeg kuulan.

Lõpetuseks tahan öelda, et Womexil käimine on siiski väga õpetlik. Eesti Pärimusmuusika Keskusel on ilus eesmärk – propageerida pärimusmuusikat läbi elava eeskuju, korraldada festivale, kontserte ja töötubasid. Kui vaadata seda kõike mastaapselt läbi Womexi prisma, siis tegeleksime justkui lihtsalt muusikatööstuse ühe haruga, millel on juhtumisi õilis eesmärk. Tahan siinkohal rõhutada, et mainitud vaatenurk pole meile isiklikult mingil viisil omane. Enda arusaamist mööda tegeleme me valdkonnaga, mis on meile kõige südamelähedasem ning mis pakub meile ja loodetavasti ka neile, kes meie festivalidel käivad, eelkõige suurt emotsionaalset rahuldust.